

Rechtsbijstandsrechtspraak

Marc van Opijnen

Punkie

Rechterlijke uitspraken over de van overheidswege gefinancierde rechtsbijstand behoren niet tot de canon van de vaderlandse jurisprudentie.⁵⁰ In mei 2010 kwam daarin echter verandering toen het Punkie-vonniss⁵¹ half Nederland tot verbijstering en verontwaardiging bracht.

Wat was er gebeurd? Wegens *incomptabilité des humeurs* tussen konijn Punkie⁵² en haar zes metgezellen, die door kennelijk ruimtegebrek tot één hok waren veroordeeld, besloot de eigenaresse (eiseres in deze zaak) een nieuw thuis te zoeken voor Punkie. Hiertoe werd bemiddeld door gedaagde, die een soort huisdierenherplaatsingbureau dreef. Gedaagde had weinig consideratie met het prima-donnagedrag van Punkie en liet haar los in een tuin vol andere konijnen. Toen gedaagde aan eiseres mailde: "(E)n toen moest (Punkie) het ontgelden, hahahaha! De plukken haar vlogen in het rond", begon eiseres zich ernstig zorgen te maken over leven en welzijn van haar voormalig konijn. Zij eiste – op straffe van dwangsom – de adresgegevens van de zorgboerderij waar naartoe Punkie even later zou zijn doorgeplaatst, subsidiair een levensteken van Punkie, bijvoorbeeld door middel van een video met tijdsaanduiding. Met een beroep op eerdere correspondentie, waarin de privacy van opvanggezinnen werd gegarandeerd, weigerde gedaagde hieraan tegemoet te komen.

Eiseres werd door de voorzieningenrechter in het ongelijk gesteld, in een gemakkelijke doch juridisch weinig schokkende uitspraak.

Het waren evenwel de overwegingen 'onder de streep' die het vonnis onsterfelijkheid bezorgden: "Geheel los van het hiervoor overwogene en de hieronder te geven beslissing, wil de voorzieningenrechter niet onvermeld laten dat hij zich heeft verbaasd over het feit dat door de Raad voor Rechtsbijstand voor het onderhavige geschil een toevoeging aan [eiseres] is verstrekt. Dat de voorzieningenrechter daarin niet alleen staat, kan blijken uit de inhoud van de vele reacties op het internet die op de publicaties in de pers (met name in het Dagblad Zaanstreek) over het onderhavige kort geding zijn verschenen. Daarin wordt onder meer opgemerkt dat rechters zich toch met andere zaken zouden moeten bezig houden. Daarbij zijn degenen die in die trant reageren er nog niet eens van op de hoogte dat [eiseres] gebruik maakt van (grotendeels) door de overheid - lees de gemeenschap - gefinancierde rechtshulp. Om reden van het

⁵⁰ Het mag daarentegen oprecht verbazing wekken dat het fenomeen sociale rechtshulp niet voorkomt in de Canon van het Recht van *R. Schutgens e.a. (red.)* (Ars Aequi Libri, 2010). Het beroemde zwarte nummer van *Ars Aequi* ('De balie: een leemte in de rechtshulp?', juni 1970) zou daarin niet hebben misstaan.

⁵¹ Voorzieningenrechter Rechtbank Haarlem, 6 mei 2010, LJN BM4040.

⁵² De eigenaam 'Punkie' is niet geanonimiseerd. De Anonimiseringsrichtlijn van Rechtspraak.nl geeft geen uitsluitel over de vraag of dieren moeten worden geanonimiseerd. Anders dan in deze zaak, is de kat in de al even lezenswaardige uitspraak LJN BP3736 (rechtbank Zwolle-Lelystad, 9 februari 2011) wel geanonimiseerd. Het verschil is des te opmerkelijker omdat het konijn ten tijde van de uitspraak nog in leven was, terwijl de kat reeds was overleden.

vorenstaande zal de voorzieningenrechter een kopie van deze uitspraak aan de Raad voor Rechtsbijstand, regiokantoor Amsterdam, doen toekomen."

Na deze *cri du coeur* van de voorzieningenrechter trok de zaak ook in de landelijke pers de volle aandacht,⁵³ waarbij ook het verweer van de Raad voor Rechtsbijstand aandacht kreeg: de advocaat zou de Raad hebben misleid door een wel heel erg compacte toevoegingsaanvraag waarin niet was vermeld dat het ging om een konijn.⁵⁴

Aan alle opmerkingen die er reeds over deze zaak zijn gemaakt,⁵⁵ kunnen er nog twee worden toegevoegd. Ten eerste biedt de uitspraak aanleiding om te reflecteren op de vraag in hoeverre men er verstandig aan doet om melding van maken van zeldzame uitzonderingen op een algemene regel. Het risico bestaat immers altijd dat anderen vervolgens de uitzondering met de regel gaan verwarren – uit intellectueel onvermogen dan wel uit politiek opportunisme. Men kan zich bijvoorbeeld afvragen in hoeverre Punkie misbruikt zal kunnen worden in het debat over de onzalige kabinetsplannen om de financiering van de rechtspraak volgens het profijtbeginsel in te richten. Volgens de Minister van Veiligheid en Justitie immers mag "(V)an burgers verwacht mag worden dat ze op verantwoorde wijze gebruikmaken van de rechtspraak, zonder de belastingbetaler op kosten te jagen. (...) Uitgangspunt van het kabinet is daarom dat niet de belastingbetaler maar de gebruiker van de rechtspraak moet betalen."⁵⁶

Ten tweede is de rechterlijke en publieke verontwaardiging nogal selectief te noemen. Al enige tijd is op de Nederlandse televisie een reclamespotje⁵⁷ te zien waarin honderddertien soortgenoten van Punkie bezit hebben genomen van een huiskamer. In een flashback zien we vervolgens hoe vader en dochter zich ooit de stamouders aanschafden, waarbij de verkoper hen verzekerde: "*Geloof me, het zijn echt twee mannetjes, hoor.*" Onder het motto: "*Het antwoord op alles waar u niet om heeft gevraagd*" verkoopt DAS hiermee zijn rechtsbijstandverzekeringen.

Anders dan in de Punkie-zaak, vindt men het in deze langoorbagatelzaak kennelijk heel normaal als een gang naar de rechter uit gemeenschappelijke middelen wordt gefinancierd. Het feit dat het hier gaat om een private verzekering is daarbij niet van wezenlijk belang; zowel een belastingbetaler als een verzekerde mag ervan uitgaan dat de gezamenlijke gelden niet worden

⁵³ Zie bijvoorbeeld:

<http://www.nu.nl/binnenland/2245195/rechter-verbaasd-rechtshulp-konijnproces.html>

<http://www.mediareport.nl/entertainment/25052010/punkie-het-konijn-met-privacy/nl/>

<http://www.jurofoon.nl/nieuws/weblog.asp?id=3915>

<http://www.sbmadvocaten.nl/pages/posts/wie-is-het-haasje218.php>

⁵⁴ Het was overigens wel duidelijk dat het om een huisdier ging – waaruit men zou moeten concluderen dat volgens de Raad voor Rechtsbijstand sommige huisdieren meer recht hebben op gefinancierde rechtsbijstand dan andere. Zie

<http://weblogs.nrc.nl/rechtenbestuur/2010/08/02/rechters-in-haarlem-zijn-flutzaken-en-slechte-gratis-advocaten-zat/>

⁵⁵ Zie voor een beschrijving en juridische analyse van de beleidsaanpassingen die naar aanleiding van Punkie door de Raad voor Rechtsbijstand zijn gedaan '*Zaak van konijn Punkie krijgt een staartje*':

http://www.lawandroar.nl/index.php?id=40&no_cache=1&tx_ttnews%5Btt_news%5D=754&cHash=adb8de3e85

⁵⁶ http://www.advocatenblad.nl/site/afgeschermd/artikel_detail/20080728.html

⁵⁷ <http://www.youtube.com/watch?v=MU49EGM0yW8>

verkwist aan zaken die de toets van *de minimis non curat praetor* niet kunnen doorstaan.

Webgeschiedenis

Het Punkie-vonnis is dan misschien wel de bekendste uitspraak over de gefinancierde rechtsbijstand, het is geen echte rechtsbijstandsuitspraak. Rechterlijke uitspraken verdienen die kwalificatie alleen indien het eraan ten grondslag liggende conflict gaat over de toepassing van de Wet op de rechtsbijstand of daarop gebaseerde regelgeving. Het rechtsbijstandsaspect van het Punkie-vonnis zat in de overwegingen ten overvloede en maakte geen onderdeel uit van het conflict zelve. Dat was bijvoorbeeld anders geweest als het verzoek om toevoeging door de Raad voor Rechtsbijstand wél was afgewezen, en eiseres tegen die afwijzende beslissing beroep had aangetekend bij de bestuursrechter.

'Rechtsbijstandsrechtspraak' heeft over het algemeen alleen de interesse van het selecte gezelschap dat direct bij de overheidsgefinancierde rechtshulp betrokken is, zoals de sociale advocatuur en de medewerkers van de Raad voor Rechtsbijstand.⁵⁸ Buiten dit gezelschap kan de rechtsbijstandsrechtspraak eigenlijk alleen bij webarcheologen nog op enige bijzondere belangstelling rekenen: de eerste jurisprudentiedatabank op het Nederlandse internet was namelijk te vinden op de site van de Raad voor Rechtsbijstand Arnhem.

Figuur 1. De homepage van de Raad voor Rechtsbijstand Arnhem, begin 1999.

⁵⁸ Vanaf 2009 spreken we over de Raad voor Rechtsbijstand in enkelvoud, daarvoor waren er vijf afzonderlijke raden, één in ieder hofressort.

Www.rechtsbijstandarnhem.nl (figuur 1) bevatte reeds bij de opening in maart 1997 een schat aan informatie: alle landelijke en ressortelijke regelgeving op het gebied van rechtsbijstand, de volledige Handboeken Toevoegen en Vergoedingen, jaarverslagen, jaarplannen, nieuwsbrieven, informatie voor rechtzoekenden, een databank met meer 1000 webadressen met juridische informatie en natuurlijk de jurisprudentiedatabank.⁵⁹

In technisch opzicht was de website zijn tijd ver vooruit. Eind jaren negentig van de vorige eeuw bestonden internetpagina's nog vooral uit statische HTML; dynamische applicaties – waarbij databanken konden worden doorzocht – waren nog slechts mondjesmaat aanwezig.

Voor de technische realisatie van de databank werd gebruik gemaakt van een tekstdump uit de *Ingres*-database GRAS (Gefinancierde Rechtsbijstand Administratie Systeem), waarin vanaf de oprichting van de raden voor rechtsbijstand in 1994 circa 500 samenvattingen van relevante rechterlijke uitspraken waren opgenomen. De bestanden werden omgezet naar een Access-bestand, dat aan internet werd gekoppeld met een archaïsche (2.0) versie van het onvolprezen *Cold Fusion*.

Figuur 2. De zoekinterface van de jurisprudentiedatabank van de Raad voor Rechtsbijstand Arnhem.

JURISPRUDENTIE-DATABANK

Deze databank bevat samenvattingen van ca. 690 rechterlijke uitspraken die betrekking hebben op de Wet op de Rechtsbijstand en aanverwante regelingen. Door het al dan niet gebruiken van meerdere zoekcriteria kan grof of juist gedetailleerd worden gezocht. Van diverse uitspraken is ook de volledige uitspraak aanwezig. Bij de samenvatting is dan een rechtstreekse link opgenomen.

[Verklaring van het formulier en hulp bij het zoeken](#)

Categorie	<input type="text"/>
Wet op de Rechtsbijstand	<input type="text"/>
Besluit Draagkrachtcriteria Rechtsbijstand	<input type="text"/>
Besluit Rechtsbijstand- en Toevoegcriteria	<input type="text"/>
Besluit Vergoedingen Rechtsbijstand 1994	<input type="text"/>
Algemene Wet Bestuursrecht	<input type="text"/>
Handboek Toevoegen	<input type="text"/>
Instantie	<input type="text"/>
Nummer uitspraak	<input type="text"/>
Systeemcode	<input type="text"/>
Woord(en) in uitspraak	<input type="text"/>

Wissen Zoeken

⁵⁹ Een volledig overzicht is te vinden in *Jaarverslag 1996*, Raad voor Rechtsbijstand Arnhem, p. 40-41.

Ook qua functionaliteit zou de jurisprudentiedatabank in deze tijd niet hebben misstaan. In de zoekinterface (figuur 2) kon worden gezocht met de criteria: instantie, zaaknummer, vrije tekst of categorie. Dit laatste was een classificatiemethode van 134 trefwoorden, gegroepeerd in 26 categorieën. Ook kon worden gezocht op wetsartikelen van zes verschillende wetten en regelingen, waarbij alleen uit die artikelen kon worden gekozen die ook daadwerkelijk in de uitspraken voorkwamen. Al snel werden ook volledige uitspraken opgenomen: deze werden gescand, ge-OCR'd, opgemaakt en van ontsluitingskenmerken voorzien. Zoals in figuur 3 te zien, boden ook de uitspraakteksten zelf diverse navigatiemogelijkheden: bij de 'aantekening' was het mogelijk om direct door te klikken naar gerelateerde uitspraken, en wetsverwijzingen in de tekst waren voorzien van *deeplinks* naar de eveneens op de website aanwezige regelgeving.

Figuur 3. Uitspraak met hyperlinks naar gerelateerde uitspraken en regelgeving.

JURISPRUDENTIE

Instantie:	Arrondissementsrechtbank Arnhem, sector bestuursrecht
Registratienummer:	96/2904
Datum:	14 januari 1997
Onderwerp:	Vergoeding vertaalkosten krachtens art. 55 BVR?
Aantekening:	In deze zaak is hoger beroep aangetekend. De uitspraak van de Raad van State op dit hoger beroep is hier te lezen.

**ARRONDISSEMENTSRECHTBANK TE ARNHEM
ENKELVOUDIGE KAMER BESTUURSRECHT**

UITSPRAAK

in het geding tussen

V, wonende te D., eiser,
en
de Raad voor Rechtsbijstand te Arnhem, verweerder.

I Aanduiding bestreden besluit

Besluit van verweerder van 17 juni 1996

II Feiten en procesverloop

Verweerder heeft op 27-6-1995 aan eiser een toevoeging verstrekt terzake van een strafzaak (meervoudige kamer). Deze toevoeging is op 20-12-1995 gemuteerd middels wijziging van de tenaamstelling in die van eiser. Bij schrijven van 19 oktober 1995 heeft eiser aan verweerder verzocht terzake van de onderhavige toevoeging, met verwijzing naar [art. 55 Besluit Vergoedingen Rechtsbijstand \(BVR\)](#), om de kosten van de schriftelijke vertaling van de processtukken onder het bereik van dit artikel te laten vallen. Bij beslissing van 2

In 1999 ging de website van de Raad voor Rechtsbijstand Arnhem op in de website van de gezamenlijke raden voor rechtsbijstand – www.rvr.org (figuur 4). De jurisprudentiedatabank onderging hierbij geen wezenlijke veranderingen.

Figuur 4. De website van de gezamenlijke raden voor rechtsbijstand, 1999.

In december 1998 – bij de inwerkingtreding van de Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen, waarvoor de Raad voor Rechtsbijstand 's-Hertogenbosch bestuurlijk verantwoordelijk was – werd een zusterwebsite geopend.⁶⁰ De daarop aanwezige WSNP-jurisprudentiedatabank was gebouwd volgens hetzelfde concept. Laatstgenoemde databank⁶¹ wordt nog steeds onderhouden en bevat thans 1198 uitspraken.⁶²

Alhoewel het aantal gebruikers van de rechtsbijstandsjurisprudentiedatabank door de jaren heen beperkt is gebleven – mede door de continue bezuinigingen

⁶⁰ <http://www.wsnp.rvr.org>. In 2000 werd deze site beoordeeld als de beste overheidswebsite in: *Internetmonitor Overheids Websites 2000*, door NEI Arbeid en Onderwijs (in opdracht van Helpdesk Overheid.nl), (Rotterdam, 2001).

⁶¹ Te vinden op <http://www.wsnp.rvr.org/jurisprudentie/index.cfm>

⁶² 27 maart 2011.

op de gefinancierde rechtsbijstand⁶³ is het selecte gezelschap van inhoudelijk belangstellenden altijd 'select' gebleven – hebben de rechtsbijstandswebsites wel de belangstelling getrokken van rechtsinformatici. Zo merkte het inmiddels ter ziele gegane tijdschrift 'Recht & Elektronische Media' op: "Eén van de beste Nederlandse juridisch Internet-sites die ik tot nog toe gezien heb, is die van de Raad voor Rechtsbijstand Arnhem. (...) Hier is de kracht van het medium gebruikt om de informatie toegankelijk te maken."⁶⁴

Bij de overgang naar de rvr.org-website werd geschreven: "De gezamenlijke RvR-site is (...) evenals zijn voorganger, duidelijk en overzichtelijk en daarmee een aanwinst voor het Nederlandse juridische WWW."⁶⁵

De rechtsbijstandswebsite werd ook aan een grondige analyse onderworpen in een deelstudie voor het Haalbaarheidsonderzoek ELRO⁶⁶, waaruit later Rechtspraak.nl werd geboren: "De website heeft een mooie consistente lay-out en (...) gebruikt een zeer toegankelijk set van navigatiemiddelen. Andere sites bieden duidelijk minder mogelijkheden. (...) (D)e raden van Rechtsbijstand vielen duidelijk op voor wat betreft het criterium vindbaarheid. De combinatie van goede navigatiemiddelen, zoekmachines en indexen zorgen ervoor dat de bezoekers een grote kans hebben datgene wat gezocht wordt, ook daadwerkelijk te vinden."⁶⁷

De uitsprakendatabank op de website van de Raad voor Rechtsbijstand bestaat nog steeds en is in ruim tien jaar qua zoekinterface nauwelijks veranderd. De databank bevat inmiddels 913 uitspraken, maar "(is) sinds 2006 niet (...) bijgewerkt."⁶⁸

Het is dan ook opmerkelijk dat op een aanpalende pagina van de site staat te lezen: "Jurisprudentie over de Wet op de rechtsbijstand, ondanks dat er veel vraag naar is, worden er helaas niet veel uitspraken gepubliceerd. Om die reden is de Raad een jurisprudentieregister aan het opstellen. (...) Wij hopen dat dit register zal uitgroeien tot een geschikt hulpmiddel voor iedereen die werkzaam is op het terrein van de gesubsidieerde rechtsbijstand of die geïnteresseerd is in de actuele wetsuitleg van de WRB en aanverwante regelingen."⁶⁹ Waarom dit nieuwe register niet wordt geïntegreerd met de databank van 913 uitspraken die al op de site aanwezig is, wordt helaas niet nader toegelicht.

Dit nieuwe register is bovendien geen databank waarin gestructureerd kan worden gezocht, maar alleen een lange lijst met links, elk voorzien van een zeer korte aanduiding van het onderwerp. Anders dan de kop ('Uitspraken eerste kwartaal 2010') doet vermoeden, bevat de pagina uitspraken tot en met

⁶³ Zie over het onderzoek naar de effecten hiervan in het bijzonder het werk van Albert Klijn; een uitgebreid overzicht en bespreking hiervan is te vinden in: B. van Velthoven, *De rechtsbijstandsubsidie onderzocht. En hoe nu verder?* (Leiden University, 2001), https://openaccess.leidenuniv.nl/bitstream/1887/15802/5/bvv_2001_01.pdf.

⁶⁴ L.J. Matthijssen, "Raad voor rechtsbijstand Arnhem geeft het goede voorbeeld," *Recht & Elektronische Media*, no. 4 (1997): 26-27.

⁶⁵ L. van der Wees, "Rechtsbijstand op internet," *Mr.* september (1999): 57.

⁶⁶ Ministerie Van Justitie - Directie Rechtspleging, *Eindrappport haalbaarheidsonderzoek Elektronisch Loket Rechterlijke Organisatie (ELRO)*, 1998.

⁶⁷ Roccade, *Quickscan: Uitspraken op Internet*, 1998, www.itafit.nl/download/?doc=jurisprudentie&type=pdf.

⁶⁸ Aldus http://www.rvr.org/nl/subhome_rbv/bibliotheek/jurisprudentie, datum bezoek: 23-3-2011.

⁶⁹ http://www.rvr.org/nl/subhome_rbv/bibliotheek/jurisprudentie2010

september 2010. Bij doorklikken wordt een pagina met een korte samenvatting en enkele metagegevens zichtbaar. Tevens is er een link naar de volledige tekst, in de meeste gevallen naar Rechtspraak.nl.

Natuurlijk is het lastig zoeken in dergelijke lijsten met uitspraken, maar in ieder geval kunnen geïnteresseerden nu weer - zonder zich daarvoor op een tijdschrift te moeten abonneren - op de hoogte blijven van jurisprudentiële ontwikkelingen rond de rechtsbijstand.

Een kleine kwantitatieve analyse

Is er een overlap in de rechtbijstandsuitspraken die worden gepubliceerd bij de Raad voor Rechtsbijstand en op Rechtspraak.nl? Hebben deze uitspraken ook de belangstelling van commerciële tijdschriften of annotatoren? Vragenderwijs passeren dergelijke kwantitatieve vraagstukken hieronder de revue.

Van welke rechterlijke instanties staan er eigenlijk uitspraken in de jurisprudentiedatabank van de Raad voor Rechtsbijstand?

Vlak voor de overgang naar de website van de gezamenlijke raden voor rechtsbijstand in 1999 stonden er in de jurisprudentiedatabank van de Raad Arnhem 687 uitspraken. Daarvan waren er 666 van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (AB RvS) en de vijf rechtbanken in de ressortshoofdsteden - en 21 van andere instanties die hier verder buiten beschouwing zullen blijven. In de tweede kolom van figuur 5 is de verdeling van deze uitspraken over deze zes belangrijkste gerechten te zien. Opvallend daarbij is het relatief grote aantal uitspraken van de rechtbanken (bij elkaar 90,0%).

In de derde kolom zijn de verhoudingen in de thans bevroren uitsprakendatabank uit 2006 zichtbaar. Daarbij valt allereerst op dat niet alleen uitspraken zijn toegevoegd, maar dat er ook - kennelijk niet meer relevante - uitspraken zijn verwijderd. Dit is duidelijk zichtbaar bij de rechtbanken Arnhem en 's-Gravenhage, waarvan in 2006 minder uitspraken waren opgenomen dan in 1999.

Daarnaast valt op dat de AB RvS een belangrijker plaats inneemt: het relatieve aandeel is gegroeid van 7,0% in 1999 naar 23,4% in 2006. Ten slotte is het opmerkelijk dat het aantal uitspraken van de rechtbanken Arnhem, 's-Gravenhage en 's-Hertogenbosch is afgenomen of nagenoeg gelijk gebleven, terwijl het aantal uitspraken van de rechtbanken Amsterdam en vooral Leeuwarden aanzienlijk is toegenomen.

Figuur 5. Verdeling uitspraken naar instantie in jurisprudentiedatabank van de Raad voor Rechtsbijstand 1999 – 2006

Instantie	RvR-Arnhem 1999	RvR 2006
Raad van State	48	214
Rechtbank Amsterdam	162	206
Rechtbank Arnhem	83	70
Rechtbank 's-Gravenhage	214	163
Rechtbank 's-Hertogenbosch	111	113
Rechtbank Leeuwarden	48	107
Overig	21	40
Totaal	687	913

En hoe liggen die verhoudingen in het nieuwe uitsprakenregister van de Raad voor Rechtsbijstand?

In het jurisprudentieregister 2010 – de eerder genoemde lijst met uitspraken die technisch gesproken de naam 'register' eigenlijk niet verdient – zijn 37 uitspraken van de AB RvS opgenomen, en één van de Rechtbank Amsterdam. Men zou daaruit kunnen afleiden dat de casuïstiek die niet aan het oordeel van de AB RvS wordt onderworpen ook niet voor de praktijk van belang is. Een andere verklaring zou kunnen zijn dat de redactie onvoldoende toegang heeft tot de rechtbankuitspraken, of onvoldoende tijd om deze op relevantie te beoordelen.

De enige rechtbankuitspraak die wel op de lijst figureert, levert voor het onderhavige essay overigens een aardige voetnoot op. Zoals in veel rechtsbijstandsuitpraken draaide deze zaak, geïnitieerd door een advocaat, over de vraag of declaratie van extra uren op basis van juridische complexiteit gerechtvaardigd was. Ter staving van zijn complexiteitsclaim droeg de rechtsbijstandsverlener onder meer een luguber feitencomplex, een bijzondere strafmaat(motivering) en de publicatie van het vonnis op Rechtspraak.nl aan. De rechtbank overwoog daaromtrent: *"Wat betreft de juridische complexiteit is de rechtbank van oordeel dat de rechtsvragen die zich hebben voorgedaan, (...) niet bijzonder zijn en vaak voorkomen in een strafzaak. (...) Dat de zaak is opgenomen in de databank van www.rechtspraak.nl maakt dit niet anders."*⁷⁰

Hoeveel uitspraken uit het uitsprakenregister 2010 van de Raad voor Rechtsbijstand zijn ook elders gepubliceerd?

Van de 38 uitspraken in het jurisprudentieregister zijn 36 zaken van de AB RvS gepubliceerd op Rechtspraak.nl. Het is uitgerekend bovengeciteerde uitspraak van de Rechtbank Amsterdam over wat het belang kan zijn van opname van een uitspraak in de databank van Rechtspraak.nl die in die databank zelf niet is opgenomen.

De andere uitspraak die op Rechtspraak.nl ontbreekt is een kennelijk-

⁷⁰ Rechtbank Amsterdam, 23-9-2010, AWB 09/3108 WRB.

ongegrondverklaring van de AB RvS.⁷¹ De AB RvS publiceert uitspraken die zonder zitting worden afgedaan niet op de eigen website, en ook niet op Rechtspraak.nl.⁷² Daarmee wordt soms echter publicatie onthouden aan mogelijk toch juridisch interessante uitspraken.⁷³

Van de 38 AB-RvS uitspraken in het RvR-register is er welgeteld één die ook de belangstelling van een commercieel tijdschrift heeft weten te behalen: LJN BL0716 werd ook gepubliceerd in de JB.

Hoe selectief is de het uitsprakenregister zelf eigenlijk?

Het register van de Raad loopt van 1 januari 2010 tot half september 2010. Over deze periode werden 54 rechtsbijstandsuitspraken van de AB RvS op Rechtspraak.nl gepubliceerd. Daarvan zijn er 36 ook door de jurisprudentiecommissie van de Raad voor Rechtsbijstand publicatiewaardig bevonden – 66,7%.

Over dezelfde periode zijn er 18 rechtsbijstandsuitspraken van de rechtbanken in de ressortsplaatsen voor publicatie op Rechtspraak.nl geselecteerd. Daarvan is er evenwel niet één geselecteerd door de jurisprudentiecommissie van Raad voor Rechtsbijstand.

Wat is er te zeggen over de publicatie van rechtsbijstandsuitspraken van de AB RvS?

Sinds 2000 zijn er 485 rechtsbijstandsuitspraken van de AB RvS op Rechtspraak.nl gepubliceerd. Daarvan zijn er 73 eveneens in tijdschriften gepubliceerd – 16,1%. Verreweg de meeste (49) stonden in de JSV (Jurisprudentie Sociale Voorzieningen) van Kluwer, een tijdschrift dat na 2004 is opgehouden te bestaan. Voorts werden de uitspraken vooral gepubliceerd in de AB (Administratiefrechtelijke Beslissingen) van Kluwer (16), en in de JB (Jurisprudentie Bestuursrecht) van SDU (20).⁷⁴ Na het ter ziele gaan van de JSV zijn er beduidend minder rechtsbijstandsuitspraken in commerciële tijdschriften gepubliceerd. Wellicht hangt dit samen met het feit dat een belangrijk deel van de doelgroep (namelijk de sociale advocatuur) door de continue bezuinigingen in de sector geen geld meer heeft voor dure jurisprudentietijdschriften, en bovendien door het ruime publicatiebeleid van de AB RvS alle uitspraken al gratis op internet kan raadplegen.

Hoe scoort de rechtsbijstandsrechtspraak daarmee ten opzichte van andere uitspraken?

Bij de vorige vraag bleek 16,1% van de op Rechtspraak.nl gepubliceerde rechtsbijstandsuitspraken van de AB RvS ook in een of meer tijdschriften opgenomen te zijn. Voor alle uitspraken van de AB RvS sinds 2000 ligt dit

⁷¹ AB RvS, 16-3-2010, 200907778/2/H2.

⁷² http://www.raadvanstate.nl/uitspraken/actuele_uitspraken/informatie/

⁷³ Een ander voorbeeld hiervan is LJN BN7799, over de (on)mogelijkheid om bij de Raad van State door middel van e-mail beroep aan te tekenen. Die uitspraak verscheen wel in de JB, maar (nog) niet op internet.

⁷⁴ Voorts nog twee in het NJB en één in de JWwB. Het totaal is meer dan 73 omdat sommige uitspraken in meerdere tijdschriften zijn gepubliceerd.

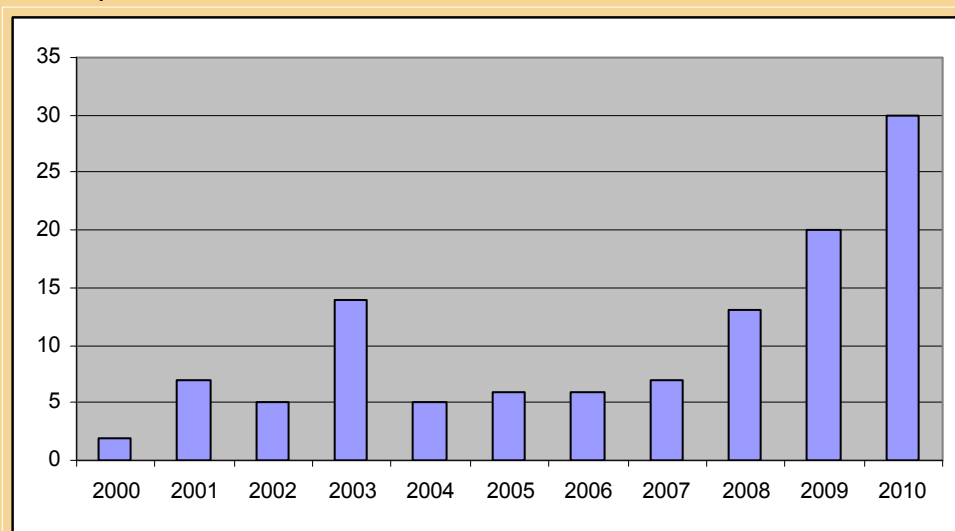
percentage op 20,3%. In die vergelijking wijkt de rechtsbijstandsrechtspraak van de AB RvS dus niet eens zo veel af van het gemiddelde. Wanneer we echter alleen de uitspraken van 2005 en later bekijken (dus na het teloorgaan van de JSV) dan is de score een stuk slechter: de rechtsbijstandsuitspraken scoren 4,7% tegenover 18,9% voor het gemiddelde van alle AB RvS-uitspraken.

Is er ook iets te zeggen over rechtsbijstanduitspraken van de rechtbanken? In 2006 is onderzoek gedaan naar het publicatiebeleid van de feitelijke instanties.⁷⁵ Daaruit bleek dat ongeveer de helft van de uitspraken van de gerechtshoven en rechtbanken die waren opgenomen in commerciële tijdschriften, niet op Rechtspraak.nl was gepubliceerd. In 2009 was dit percentage gezakt tot onder de 20%⁷⁶ – overigens is het aantal uitspraken op Rechtspraak.nl dat niet in tijdschriften is gepubliceerd vele malen groter dan andersom.

Hier onderzoeken we hoe deze verhoudingen liggen voor de rechtsbijstandsuitspraken. We kijken daartoe allereerst hoeveel rechtsbijstandsuitspraken van de rechtbanken op Rechtspraak.nl staan – dat zijn alle uitspraken waarin de 'Raad voor Rechtsbijstand' figureert. Om Punkie en andere oneigenlijke rechtsbijstandsuitspraken uit te filteren zoeken we bovendien alleen in het rechtsgebied 'bestuursrecht overig'.⁷⁷

Het resultaat is te zien in figuur 6: vooral de laatste drie jaar is er een duidelijk stijgende lijn zichtbaar in het aantal door de rechtbanken gepubliceerde rechtsbijstandsuitspraken.

Figuur 6. Rechtsbijstandsuitspraken van rechtbanken gepubliceerd op Rechtspraak.nl

⁷⁵ M. van Opijnen, "Uitspraken op Rechtspraak.nl – een representatief beeld?," *Trema*, no. 1 (2006).

⁷⁶ M. van Opijnen, *Rechtspraak en digitale rechtsbronnen: nieuwe kansen, nieuwe plichten* (Den Haag: Raad voor de rechtspraak, 2010), p. 16.

⁷⁷ Punkie is een civiele uitspraak, gepubliceerd in de NJF.

Tot en met 2004 werden rechtsbijstandsuitspraken vooral gepubliceerd in de JSV. Voor de historische geschiedschrijving is te vermelden dat in de onderzochte vijf jaren 2000 t/m 2004 155 rechtbankuitspraken inzake de rechtsbijstand in die JSV verschenen. Daarvan stonden er 13 eveneens op Rechtspraak.nl. Anderzijds verschenen er in die periode 20 andere rechtsbijstanduitspraken op Rechtspraak.nl die niet in de JSV werden gepubliceerd.

In die periode verscheen slechts één rechtbank-rechtsbijstandsuitspraak van belang in een ander tijdschrift: LJN AH2380 werd ook in JB gepubliceerd, maar daarbij zij aangetekend dat deze uitspraak geen betrekking had op de toevoegingspraktijk, maar op de subsidiëring van de stichtingen rechtsbijstand. Ook hier is het opheffen van JSV in 2005 merkbaar geweest: van 2005 t/m 2010 zijn er 82 rechtbankvonnissen met betrekking tot de rechtsbijstand op Rechtspraak.nl verschenen, maar nog slechts vijf daarvan verschenen er verspreid in diverse tijdschriften. Daarnaast zijn uit de jaren 2005 en later geen rechtsbijstandsuitspraken van de rechtbanken in commerciële tijdschriften meer aangetroffen die niet tevens op Rechtspraak.nl stonden.

Hoeveel rechtsbijstandsuitspraken zijn er geannoteerd?

Bij vraag e) zagen we dat 73 rechtsbijstandsuitspraken van de AB RvS in totaal 88 tijdschriftvindplaatsen hadden. Van die 88 vindplaatsen hadden er 16 een annotatie, en 72 niet. Van deze 16 annotaties verschenen er 12 in de AB, 3 in de JB en één in de JWwB – de JSV was een annotatieloos tijdschrift. Van alle gepubliceerde rechtbankuitspraken is er slechts één geannoteerd: de eerdergenoemde LJN AH2380 inzake de subsidiëring van de stichtingen rechtsbijstand.